

Sygn. akt I.C 614/19

POSTANOWIENIE

Dnia 16 stycznia 2020 roku

Sąd Okręgowy w Suwałkach I Wydział Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący : SSO Cezary Olszewski

po rozpoznaniu w dniu 16 stycznia 2020 roku w Suwałkach

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa H. G. (1)

przeciwko A. G. (1)

o unieważnienie aktu notarialnego

na skutek skargi H. G. (1) o wznowienie postępowania w sprawie I C 109/18

p o s t a n a w i a:

odrzuć skargę

SSO Cezary Olszewski

Z: odpis skarżącemu z pouczeniem o uzasadnieniu i zażaleniu do sądu II-giej instancji.

SSO Cezary Olszewski

I C 614/19

UZASADNIENIE

H. G. (1) wystąpił o wznowienie postępowania w sprawie I C 109/18 , która toczyła się przed Sądem Okręgowym w Suwałkach i zakończyła wyrokiem z dnia 28 czerwca 2018 roku. Apelacja od tego orzeczenia oddalona została przez Sąd Apelacyjny w Białymstoku wyrokiem z dnia 20 grudnia 2018r. (sygn. akt I ACa 587/18).

Skarżący domagał się zmiany prawomocnego orzeczenia i uwzględnienia jego powództwa w całości oraz obciążenia pozwanego A. G. (1) kosztami procesu w całości. Powołując się na prawomocne postanowienie Sądu Rejonowego w Augustowie wydane w sprawie I Ns 451/18 w dniu 24 kwietnia 2019r – podnosił zachowanie terminu do wniesienia skargi jak i wystąpienie przesłanek określonych treścią art. 403 § 2 kpc. Zdaniem H. G. wystąpiły przesłanki do wznowienia postępowania bowiem ujawnione zostały nowe okoliczności faktyczne oraz nowe środki dowodowe w postaci postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku, które to postanowienie zapadło po wcześniej wydanym wyroku, którym powództwo o stwierdzenie nieważności umowy zostało oddalone. Zdaniem skarżącego treść postanowienia Sądu Rejonowego w Augustowie z dnia 24 kwietnia 2019r jednoznacznie świadczy o tym , że J. G. odziedziczyła obok swoich dzieci jedynie 1/4 gospodarstwa po mężu, nie mogła więc dysponować całością gospodarstwa w imieniu pozostałych spadkobierców bez ich zgody. Nadto A. G. (1) jako spadkobierca w odpowiedniej części po ojcu – właściciel czy posiadacz – nie mógł przejmować tego czego był właścicielem - posiadaczem według przepisów ustawy ubezpieczeniowej (o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin) a jedynie poprzez zniesienie współwłasności w drodze działu spadku po ojcu – ugodowym bądź sadowym. Ponadto zarzucał w skardze fałszowanie dokumentów i aktu notarialnego z dnia 15 marca 1989r.

Sąd zważył co następuje.

Kodeks postępowania cywilnego przewiduje wznowienie postępowania w przypadkach wskazanych treścią artykułów 401-403 kpc. Powód występując o wznowienie postępowania powoływał się na zaistnienie podstaw z art. 403 § 2 kpc. Wiązał wydanie przez Sąd Rejonowy w Augustowie postanowienia, w którym stwierdzono o dziedziczeniu posiadania gospodarstwa rolnego z wystąpieniem przesłanek określonych przepisem art. 403 § 2 kpc.

Takie wnioskowanie jest całkowicie błędne i wynika z niezrozumienia instytucji wznowienia postępowania, a także ze skutków prawnych w zakresie dziedziczenia gospodarstw rolnych wynikających z postanowień o stwierdzeniu nabycia spadku.

Zgodnie z treścią art. 410 kpc sąd odrzuca skargę wniesioną po upływie przepisanej terminu, niedopuszczalną lub nieopartą na ustawowej podstawie. W ramach przewidzianej w art. 410 § 1 kpc kontroli wstępnej sąd bada m.in., czy powołana w skardze podstawa wznowienia rzeczywiście istnieje. W wyniku przeprowadzonej kontroli wstępnej skarga ulega odrzuceniu nie tylko wtedy, gdy powołana w niej podstawa wznowienia została sformułowana w sposób nieodpowiadający ustawie, lecz także wtedy, gdy przytoczone w niej okoliczności dają się wprawdzie podciągnąć pod przewidzianą w ustawie podstawę wznowienia, jednak w rzeczywistości podstawa ta nie występuje (post. SN z 11.1.2017 r., IV CZ 80/16, Legalis; tak samo post. SN z 28.10.1999 r., II UKN 174/99, OSNAPiUS 2001, Nr 4, poz. 133; tak samo SN w post. z 7.11.1996 r., I PKN 9/96, OSNAPiUS 1997, Nr 11, poz. 196, oraz z 26.3.1999 r., III AO 5/99, OSNAPiUS 2000, Nr 14, poz. 564; zob. też post. SN z 24.3.1998 r., I PKN 97/98, OSNAPiUS 1999, Nr 9, poz. 308; takie samo stanowisko zajmuje M. M., Zmiany w kodeksie, s. 18).

Skarżący upatrywał podstawy wznowienia w wydaniu postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku po A. G. (2), które zapadło po wyroku oddalającym jego powództwo o stwierdzenie nieważności umowy, bowiem w postanowieniu tym orzeczono o dziedziczeniu posiadania gospodarstwa rolnego przez wszystkich spadkobierców.

W pierwszym rzędzie wskazać należy, że posiadanie i własność to dwie odrębne instytucje prawa cywilnego uregulowane w odrębnych przepisach. O własności stanowią przepisy Księgi Drugiej Tytułu I zaś o posiadaniu Tytułu IV kodeksu cywilnego. Dla potrzeb sprawy niniejszej wystarczy wskazać, że posiadanie jest stanem faktycznym, w którym określona osoba (podmiot) włada rzeczą co nie jest równoznaczne z tym, że jest właścicielem tej rzeczy (np. gospodarstwa). Zatem orzekając o dziedziczeniu posiadania gospodarstwa rolnego sąd rejonowy nie rozstrzygał kwestii własności – jak to błędnie interpretuje skarżący, który w skardze utożsamia posiadanie z własnością (str. 3 skargi „właściciel czy posiadacz”). Zagadnienie nabycia własności było przedmiotem prawidłowych ustaleń w sprawie I C 109/18 gdzie wskazano, iż do nabycia własności przez J. G. doszło na mocy przepisów ustawy o uregulowaniu własności gospodarstw rolnych (Dz.U. z 1971r Nr 27, poz. 250) już po śmierci A. G. (2). Ustawa ta uchwalona dnia 26 października 1971 r. weszła w życie z dniem 4 listopada 1971r i miała na celu uregulowanie własności gospodarstw rolnych tj. uregulowania tytułów prawnych do nieruchomości będących w posiadaniu rolników którzy nie mieli dokumentów potwierdzających własność tej ziemi. Jak stanowił art. 1 ust. 1 tej ustawy (...) wchodzące w skład gospodarstw rolnych, zwane dalej "nieruchomościami", i znajdujące się w dniu wejścia w życie ustawy w samoistnym posiadaniu rolników stają się z mocy samego prawa własnością tych rolników, jeżeli oni sami lub ich poprzednicy objęli te nieruchomości w posiadanie na podstawie zawartej bez prawem przewidzianej formy umowy sprzedaży, zamiany, darowizny, umowy o dożywocie lub innej umowy o przeniesienie własności, o zniesienie współwłasności albo umowy o dział spadku."

Powyższy przepis wyraźnie stanowi że nieruchomości wchodzące w skład gospodarstw rolnych, zwane dalej "nieruchomościami" i znajdujące się w dniu wejścia w życie ustawy w samoistnym posiadaniu rolników stają się z mocy samego prawa własnością tych rolników – czyli własność nabywali rolnicy, którzy w dniu wejścia w życie ustawy (4 listopada 1971r) byli w ich samoistnym posiadaniu. Nadany tytuł własności nie mógł zatem obejmować A. G. (2) bowiem w dniu wejścia w życie ustawy tj. 4 listopada 1971 r już nie żył, a więc nie mógł być także w dniu wejścia w życie tej ustawy samoistnym posiadaczem.

Wydając postanowienie z dnia 24 kwietnia 2019r Sąd Rejonowy w Augustowie z uwagi na datę zgonu spadkodawcy A. G. (2) zobowiązany był do orzekania o stan prawny obowiązujący w dacie zgonu spadkodawcy . Obowiązująca wówczas treść art. 670 § 2. kpc stanowiła, że „Sąd bada także z urzędu, czy w skład spadku wchodzi gospodarstwo rolne oraz którzy spośród spadkobierców powołanych do spadku odpowiadają warunkom przewidzianym do dziedziczenia gospodarstwa rolnego”. Ustalenia takie sąd czyni na podstawie oświadczeń spadkobierców nie dokonując badania dokumentów źródłowych bowiem do rozstrzygnięcia o dziedziczeniu gospodarstwa rolnego wystarczy ustalenie, że do spadku należy takie gospodarstwo. Co istotne Sąd Rejonowy w Augustowie prawidłowo ustalił, że w skład spadku wchodziło posiadanie gospodarstwa bowiem na datę śmierci A. G. (2) był on wraz z małżonką współposiadaczem tegoż gospodarstwa, nie zaś właścicielem gdyż nie dysponował dokumentami potwierdzającymi tą własność. Dopiero wydana 26 października 1971r ustawa doprowadziła do powstania własności po stronie J. G. w oparciu o jej przepisy.

W tym stanie faktycznym postanowienie Sądu Rejonowego w Augustowie w żaden sposób nie wpływa na zmianę stanu prawnego ustalonego prawidłowo przez sąd okręgowy i stanowiącego podstawę wydania wyroku w sprawie I C 109/18. Nie występują zatem również przesłanki określone treścią art. 403 § 2 kpc w postaci „późniejszego wykrycia prawomocnego wyroku dotyczącego tego samego stosunku prawnego” albo „wykrycia takich faktów lub środków dowodowych, które mogłyby mieć wpływ na wynik sprawy, a z których strona nie mogła skorzystać w poprzednim postępowaniu”.

Jak wskazał Sąd Najwyższy „odrzucenie skargi na podstawie art. 410 § 1 kpc z powodu nieoparcia jej na ustawowej podstawie może nastąpić w sytuacji, w której z samego uzasadnienia skargi w sposób niebudzący wątpliwości wynika, że powołana w niej podstawa w rzeczywistości nie wystąpiła (post. z 18.2.2015 r., I CZ 3/15)”.

Dokonując zatem oceny dopuszczalności skargi o wznowienie postępowania przez pryzmat przesłanek określonych w art. 410 kpc stwierdzić należało, że skarga nie jest oparta na ustawowej podstawie wznowienia. Przedstawione wyżej ustalenia uzasadniały zatem odrzucenie skargi co sąd mając na uwadze sąd orzekł jak w postanowieniu.

SSO Cezary Olszewski